

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 3.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 22. januar 1945.

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Ein slak millión í banka-skatti á tað føroyska fólkið fyri ja, hvat?

„Sjóvinnubankin“ hevur í 1945 fyri kontórarbeiði — uttan eitt einasta oyra í at vága — roknað sær yvir 400.000 kr. út yvir tað fastasettu stóru lónina hjá stjóranum og lónina hjá kontórpersonalinum.

Herróp fór um Føroyar:

„Hvør maður sin lut í sjóvinnulánsgrunninum!“

Og at kalla hvør maður, ið átti eitt oyra til avlops, fylgdi herrópinum, setti ein lut í henda landsgrunn

Hetta var eitt landsmál, ein landasak, sum menn ofta taka til! Málið var einki minni enn, at alt fólkið skuldi vera við til eftir ferimuni ikki bara eitt ár, men hvørt ár, við sinum litla ella stóra »skerv« at veita Føroyum skip, skip og aftur skip!

Um hesin kongstanki varð vorðin íggjøgnumfördur, ja um! Hvussu heilt øðrvísi hevði so ikki verið.

Men tað varð ikki. Tað bleiv ikki!!

Tessverri!

Nakrir menn komu sær uppi leikin. Forkomu hesum kongstanka. Oddamenninir fyri hesum monnum vóru Thorstein Petersen og Richard Long. Teir drupu henda kongstanka. Hesa landasak. Og úrslitið?

Fingu Føroyingar skip? Fingu fiskimanna samtøkur skip?

Nei!

Men teir, ið komu sær uppi leikin, valdtóku kongstankan, landssákina? Sita teir við sviðið soð?

Her kann ikki sigast nei.

„Um 40000 í »tantiem«“. Harav fær tann eini, oddamaðurin, kanska helvtina, kanska tveir partarnar — umframt sína fæstu stóru stjóraløn.

400.000 kr. í reinari eykaúrtøku ella eykaløn fyri kontórarbeiði uttan eitt einasta oyra í at vága!!

400.000 av Føroya fólki, Føroya vinnulivi!

Hetta má vekja fólk til eftirtanka, til hugsunar um, hvussu ræðuliga øvugt okkara samfelag er skipað.

Og hin bankin? Hevur hann vunnið so rúmiskt? Hevur hann vunnið annaðslíkt og meiri, verður talan um slaka milljón í banka-skatti á Føroyingar.

Slak milljón! Hevur Litt Føroyska samfelagið ráð til tilíkt húsarhald?

Greið okkum frá, bankastjóri, fólkatingsmaður, løgtingsmaður og løgtingsformaður Thorstein Petersen, greið okkum frá, hvat roysnisverk bankin hevur gjørt fyri hesa risaløn frá tí føroyska fiskimanninum, reiðaranum, vinnulivinum í síni heild.

Landið eigur rætt til hesa frágreiðslu!

Greið okkum eisini frá, hvi javnaðarmanna uppskotið um, at løgtingið skuldi seta á stovn ein banka, ið so við og við kundi taka allan tann vinning, ið bankarnir fara avstað við sambært bankanna egna roknskaparfrágreiðing — greiða okkum frá, hvi hetta uppskotið varð felt av meirlutanum á Føroya løgtingi.

Varð tað uppskotið samtykt, vildi landið, alt fólkið, fingið hetta risarakstraravlop aftur sær til góða.

Sum nú fáa bert nakrir fáir ágóðan av landsins sveitta bert nakrir fáir, í bankamálum sum í øllum øðrum fer í tí privatkapitalistiska stýrda samfelaginum.

..... bert nakrir fáir.

Ein døpur mynd.

Nær vakna Føroyingar, fiskimenn, arbeidsmenn, búmenn, húskallar hjá tí almenna eins og hjá einstøkum monnum og felegum Nær vakna Føroyingar!!!

Javnaðarmaður.

Parlabýti á Tingi.

Tú sært ofta, at Tingið verður býtt sundur í 12 og 13, altsó tveir partar, 12 í øðrum partinum og 13 í hinum, og ógvý orðaskifti er farið og fer fram um hesi bæði tøl.

Viðurskiftini eru tey, at tað eru nú triggir flokkar á Tingi, og eingir tveir eru so samdir, at teir kunnu kasta fullvegis saman. Undan Bartalsmessuvalinum var sáttmáli gjerdur millum triggjar flokkar, og hesir arbeiddu so eftir hesum sáttmála; men tá ið val varð frábodað, slitu flokkarnir henda sáttmála — tað, at tveir flokkar eru gingnir í valbólk saman, er so einki grundarlag fyri fæstum samarbeiði.

Eingin flokkur hevur veruligt fleirtal, so skal nakad mál verða framt, mugu menn úr hesum ym-

isku flokkunum taka seg saman og styðja tey uppskot, ið fram verða sett.

Fara vit so at kanna eftir, hvussu teir einstøku flokkar standa í hesum og hasum málum, kunnu vit siga, at Fólkaflokkurin og Javnaðarflokkurin kunnu semjast um ymisk tjóðskaparlig mál. Men fara vit at hyggja at hinum økonomisku, fíggarligu viðurskiftunum, so eru hesir báðir flokkar so heilt tvertur móti hvørjum øðrum. Og tá ið ein fer gjølla at kanna eftir, so eru hesi viðurskifti, alt tað, ið nertur við vinnu og pening, tað sum er tað mest umráðandi og mest avgerandi í øllum politikki.

Fólkaflokkurin hevur eina støðu, sum líkist ógvuliga nógv teirri gomlu sambandsstøðuni. Hann er ímóti, at Tingið skal hava ovstórar inntøkur — ein støða, sum er so ring at skilja, tí flokkurin boðar frá, at hann vil hava fullveldi, sum sjálvandi má meinast við fíggarligt sjálvstýri. Valgagitationin er so sera lík Sambandsins í gomlum degum, tá ið stríðið stóð millum Sjálvstýrið og Samband og inntøkurnar til Løgtingið.

Teir eru tí móti høgum skattum á stórar inntøkur. Eisini harðliga ímóti, at Tingið skal koma upp í tað privata vinnulivið, ella um neyðugt er fyri landið at leggja ymisk bond á handilskapin, ella landið skuldi tikið sær onkra vinnu, sum fyrr hin privati maðurin hevði haft einarættin til.

Menn fara so státt at rópa henda flokk ein konservativan flokk, sum her hjá okkum í økonomiskum og vinnulivsmálum ógvuliga væl kann semjast við hin gamla Sambandsflokk.

Tað er tí eftir hesari analysu rangt at siga tað, at Javnaðarmenn og Sambandsmenn eru í einum parti. Sambandsmaðurin og Javnaðarmaðurin eru ójavnir í síni áskoðan á høvudmál Javnaðarmanna; hóast tað er at siga, at Sambandið er gingið langt frá tí støðu, tað hevði fyrr, og at tað eru menn har, sum sýnast nógv at vera ávirkaðir av teimum nýggju rærlunum í útlándanum.

Men í síni heild kann Sambandið ikki so bróta við gamlan politik, at tað fæst at fara inn á nýggjar, tað ið menn rópa, radikalar politiskar leiðir.

Tað er tí ikki so skeiðt at siga, at tað er eitt tjúgumannaráði á Løgtingi heldur enn trettanmanna-

vald. Fólkaflokkurin er í sínum høvudpolitikki ein Sambandsflokkur. Hann hevur eisini fingið fatur á góðum gomlum Sambandsmonnum, og skuldu Javnaðarmenn gjørt ov kollveltingarhugaðir, so eru hesir báðir flokkar hjartaliga samdir um at skerja teir.

Veitst tú:

at javnaðarmenn fleiri ferðir á tingi hava sett fram uppskot um, at almennarbeiði skulu verða roknað út frá meðalgrundlønini í Føroya arbeidarafelag og at dýrtíðarviðbótin skal verða roknað við einum oyra fyri prístalsstigið hvat ið vildu givið arbeidarunum, ið eru í almennumvega- og havnararbeidum, um 73—78 oyru meiri í timansløn ella 5—7 kr. meiri um dagin, men

at tólvjavnningarnir og sambandsmenninir feldu hetta uppskot javnaðarmanna og harvið beinanvegin skerdu minstarættin hjá arbeidsmannafjældini til dagligt breyð?

Hvi skripar Ziska ikki um hetta livsmál arbeidsmanna?

Veitst tú:

at 20-mannaveldið feldi javnaðarmannauppskotið til at hækka vegapeningin frá 400.000, ið veganevndarmeirlutin kom fram við uppskoti um, til 1 milljón, so hin stóra arbeidslýsa- og inntøkuleysa fjældin í hesi sváru kriggs- og dýrtíð kann fáa eitt sindur av arbeidi til livsins upphald, men

at tað samtykti at skera vegastudningin niður í frá triðing til helvt av tí, sum hevur verið tey tvey seinastu árin?

Hvi skripar og fortelur Ziska ikki føroysku arbeidarafjældini hesa óndu gerð afturhaldsins móti tí minnimenta manninum?

Veitst tú:

at teir patent-nationalu 12-javníngarnir saman við sambandsmonnum feldu javnaðarmannauppskotið um at seta á stovn ein lögtingsbanka við einkarrætti til veksling av fremmandari valuta?

Hesin rættur vildi at enda fært alt bankayrki yvir til lögtingsins banka.

Øll eiga at brúka
Føroyska hondsápu
frá fabrik OKKARA